

KAIMO MOKYKLOS GODOS

Judita Stankutė

Plungės Mykolo Oginskio meno mokykla, Lietuva

Su Panevėžio rajono Katinų pagrindinės mokyklos direktore Lilija Miežiniene kalbasi žurnalo redakcinės kolegijos narė Judita Stankutė. Tai kaimo mokykla, kuriai išlikti tapo sudėtinga.

Nuo 1936 metų Katinų kaime veikė pradinė mokykla. Katinų pagrindinė mokykla įsteigta 1987 metais. 1987 m. į Katinų kaimą perkelta Kabelių aštuonmetė mokykla, o 1997 metais – Maženių pradinė mokykla.

Lilija Miežiniene vadovauja šiai mokyklai jau 20 metų. Ir gyvena Katinuose. Pasak direktorės, vadovavimas mokyklai nebuvo karjeros tikslas. Tiesiog labai norėjo dirbti mokytoja. Tačiau aplinkybės taip susiklostė, kad iškilo dilema – vadovavimas arba keletas istorijos pamokų. Pasirinko vadovo darbą. Galvojo, kad tai laikina, tačiau...

Tradiciškai mano pirmas klausimas yra apie Jūsų vadovaujamą mokyklą, jos istoriją, išskirtinumą.

Katinų pagrindinės mokyklos pavadinimas susietas su gyvenviete, gyvenvietės pavadinimas kilo nuo pavardės. Taip kad nieko bendro su mieliais švelniais gyvūneliais. Na, nebent tai, kad mes katiną nusprendėme pasirinkti savo žaismingu simboliu.

Katinų mokyklos vardas minimas jau nuo 1936 m. Ūkininko namuose buvo mokomi vaikai. Susikūrus kolūkio gyvenviete išaugo ir kaimas. 1987 m. pastatyta graži devynmetė mokykla, skirta 200 mokinių. Bene naujausia rajone ir šiandien. Tikėtasi, kad gyvenvietėje įsikurs daug naujų šeimų, o į mokyklą suvažiuos vaikai iš visų aplinkinių kaimų. Bet jau po 10 metų mokinių skaičius ėmė mažėti, o šiandien jų beliko tik 56.

Jūs vadovaujate mažai kaimo pagrindinei mokyklai. Papasakokite kuo ypatinga vadyba tokioje švietimo įstaigoje?

Mažas kolektyvas – savi pliusai, savi minusai. Gerai žinau, kuo gyvena kolektyvas, kokios problemos vaikų namuose, kas ką kaime padarė, kas kam nepatiko. Tai ir padeda darbe, ir vargina. Nesu vadovas diktatorius, todėl palaikau šiltus santykius, skatinu žmones išsikalbėti, problemas spręsti, o ne skleisti. Įpratau laikyti kabineto duris atviras – vaikai pakalbina mane, aš juos. Čia mūsų bendruomenė, mūsų namai. Noriu, kad būtų jauku, saugu, be nereikalingos įtampos.

Mokykloje nėra metodinių grupių, tie patys mokytojai dirba net keliose komisijose. Mokyklos vadovas tokioje mokykloje ne tik skirsto darbus, bet ir didelę naštą prisiima ant

savo pečių. Vadovo funkcijos tokios pat kaip didelėje mokykloje, tik nėra visą darbo dieną dirbančių pavaduotojų. Dažnai įvairius skubius darbus tenka atlikti pačiai.

Koks Jūsų požiūris į švietimo kaitą, vykstančius pokyčius (galite išvardyti ir Jums aktualias problemas)?

Į kaitą visada žiūriu teigiamai – neleidžia sustoti, skatina keistis, tobulėti, mokytis. Bet kai nebelieka saugumo jausmo, nes nežinai, ko tikėtis rytoj, tada jau blogai. Mokytojai darosi irzlūs, pavargę. Naujovių per daug. Ko išmokome, žiūrėk, to jau nebereikia, bus kitaip. Daromės kosmopolitiški, bet ar gerai, kai pamirštame savo šaknis? Ar kiekviena idėja, partempta į mokyklą iš svetur, pritaps mūsų visuomenėje, bus priimtina? Ugdymo proceso kaita, demokratiškumo principai – viskas gerai. Tik reikėtų su tom idėjom užaugti, kad tos idėjos taptų mūsų morale, savimone, ateitų iš šeimos. Negali būti skirtingos tiesos mokykloje ir šeimoje. O mes labai dažnai su tuo susiduriame. Labai jau švietimo sistemoje mokame sureikšminti sąvokas. Moksleivis – mokinys, ugdymas – švietimas. Prasmė ta pati, bet, pasirodo, kaitai tai labai svarbu. O ko verta sąvoka „koučingas“! Dažniausiai, kaip bebūtų liūdna, prasmė ir slypi tik žodžių kaitoje. O mokiniai mūsų labai gudrūs, kaipmat pajuto, kuria linkme viskas krypsta – patenkinti vaikų poreikius, neįžeisti jų ir tėvų savivarbos, atsiklausti, pasitarti, kartu nuspręsti... Ir po truputėlį nebesusišnekame su vaikais, išgyvename dėl smunkančio Mokytojo autoriteto, o čia dar priekaištai, kad vaikų mažėja mokykloje, nes jų nesudominote, nepritraukėte, per griežtai kalbėjote...

Mūsų mokykloje aktualiausia problema – mokinių mokymosi motyvacija. Tiksliau, jos nebuvimas. O tai susiję su visa seka problemų – bendruomenės įtraukimas į mokyklos veiklą, ugdymo(si) rezultatai, mokyklos mikroklimatas.

Lietuvoje vis dar vyksta mokyklų tinklo optimizavimo procesas. Kokia Jūsų nuomonė apie tai?

Pritariu optimizavimui, nors ir mūsų mokykla patenka į tą liūdnąją sąrašą. Bet optimizavimas turi būti protingas ir paskaičiuotas. Ir ne politikai turi nuspręsti, kuri mokykla liks, kuri ne. Nemanau, kad švietimo prieinamumą užtikrina sudarytos sąlygos tėvų pasirinkimui, į kurią mokyklą vaikas važiuos – už 5 kilometrų ar 20. Visi įstatymai vienodai svarbūs, tačiau kova dėl mokinio krepšelio suteikė tėvams ne tokią jau ir pelnytą savivertę. Laisvai rinkdamiesi bet kurią ugdymo įstaigą, tėvai dažnai įvardija keistus kriterijus – daugiau vaikų, daugiau laisvės, įdomiau. O gal tai būdinga tik mūsų kaimo bendruomenei? Maža mokykla – saugi mokykla. Tėvai turėtų būti ramūs, nes mes visada informuosime juos, ar atvyko vaikas į mokyklą, kokios bėdos, ar suspėjo į autobusą. Maža mokykla – tai vos ne individualus darbas kiekvienoje pamokoje. O kiek socialiai apleistų, specialiųjų poreikių vaikų kaime, kuriems reikalinga ypatinga globa? Mano manymu, labiau vertėtų iš trijų mažų kelių kilometrų spinduliu esančių mokyklėlių užpildyti vieną pagrindinę mokyklą, o ne išvežioti vaikus į gimnazijas. Dažnai liūdnokai pajuokaujame, kad gimnazijos autoritetas nuo to tikrai nepakyla...

Ar šie procesai įtakos Jūsų mokyklos ateitį?

Planuojama, kad nuo 2015 m. mūsų mokykla taps Velžio gimnazijos skyriumi. Tai natūralus procesas, nes mažėja gimstamumas, sensta kaimas. Jau dabar ruošiamės pertvar-

kai, planuojame, kaip būtų galima išnaudoti mokyklos patalpas kaimo bendruomenės reikmėms.

Galbūt, bus įteigtas multifunkcinis centras.

Neretai aukšti valdininkai, politikai teigia, kad mažos mokyklos neefektyvios ir kad tai tik laiko ir lėšų švaistymas. Esą geriau vaikams mokytis didelėse mokyklose. Ar sutinkate su tokia pozicija?

Iš 19 Katinų pagrindinėje mokykloje dirbančių mokytojų 6 dirba ir didelėse miesto ar rajono mokyklose. Jie turi galimybę palyginti. Vyresniųjų klasių mokiniams tikrai didesnės galimybės didelėse mokyklose – pasirenkamųjų dalykų, neformaliojo švietimo įvairovė, stipresnės materialinės bazės. Tačiau mažose mokyklose didesnės galimybės suteikti tvirtus dalykų pagrindus įvairių gebėjimų vaikams. Pabrėžiu – skirtingų gebėjimų vaikams. Ne paslaptis, kad didelėse mokyklose nėra nei laiko, nei galimybių daugiau dėmesio pamokoje skirti mažiau gabiems, ne visada su visais kartu spėjantiems mokiniams. O ir galimybės mokinių saviraiškai mažoje mokykloje didesnės. Pas mus beveik visos mergaitės šokėjos, berniukai sportininkai. Beveik visi gali išbandyti galimybes pynėjų ar medžio drožėjų užsiėmimuose. Vaikai, kurie didelėje mokykloje renginių metu sėdėtų ir plotų, mūsų mokykloje dainuoja, šoka, vaidina, piešia. Neišjuokiami tie, kurie sunkiai kalba, lėtai mąsto ar truputėlį kitaip atrodo. Mokykloje vaikai įgyja pačių įvairiausių kompetencijų, ypač svarbu tai tiems, kurie ir nebesieks aukštesnio mokslo.

Koks Jūsų ryšys su vietos bendruomene? Koks mokyklos vaidmuo tradiciniame Lietuvos kaime?

Ryšiai su vietos bendruomene kasmet vis silpsta. Galiu prisiimti atsakomybę už tai, kad ne visada turiu galimybių dalyvauti kaimo bendruomenės veikloje. Laisvo laiko tam lieka tikrai mažai. Bet niekada neatsisakiau organizuoti bendrus renginius, rašyti projektus. Tačiau visa tai tik formalumai. Šilto, nuoširdaus ryšio nėra. Vakaraus mokyklos sporto salė atvira visiems norintiems sportuoti. Deja, tokių beveik nėra. Ne vieną kartą inicijavome bendruomenės šventes prie tvenkinio, Kaziuko mugę, Rugsėjo pirmosios, naujametinių ir valstybinių švenčių paminėjimus. Kad būtume visi kartu, kad mažam kaime nevyktų atskiros šventės. Nepavyksta. Pakviečiam – ateina. Keletas. Daugiau stebėti, nei dalyvauti.

Mokykla šiandien kaime – kultūros židiny. Žinau, tai jau nuvalkiota frazė, bet aš tik dabar supratau, kad tai labai teisingi žodžiai. Nežinau, kokia kita įstaiga galėtų atstoti mokyklą ją uždarius. Bendruomenės namuose – pora renginių per metus, biblioteka tapo jaunimo pamėgta vieta pažaisti kompiuterinius žaidimus ar parašyti laiškelius. Felčerinis punktas ir parduotuvė. Va, toks mūsų kaimas. Gal todėl kartais tenka išeinant po darbo dienos prašyti užsibuvusių vaikų, kad jau eitų namo – jie neatsitraukia nuo stalo teniso stalo, kompiuterio ar tiesiog vaikšto mokyklos koridoriais...

Ko palinkėtumėt mūsų žurnalo skaitytojams?

Linkiu visiems pilietinės drąsos, pažangios kaitos ir Kalėdinio stebuklo

Kalbėjosi Judita Stankutė